

autem ad Diaconatus ordinem non pervenerit, ejus loco dicat Domine exaudi orationem meam; et respondetur, Et clamor meus ad te veniat. Deinde dicitur Oremus, postea Oratio: quæ si unica tantum dicatur, Versus Dominus vobiscum, vel Domine exaudi repetitur finita Oratione, postquam fuerit responsum Amen. Sin autem plures Orationes dicendæ sint, ante quamlibet Orationem dicitur Antiphona et Versus, deinde Oremus; et post ultimam Orationem repetitur, Dominus vobiscum: postea dicitur. Benedicamus Domino, respondetur, Deo gratias, Deinde dicitur Versus, Fidelium animæ: qui Versus non dicitur post Benedicamus Domino, ad Primam ante Pretiosa, neque ad Completorium ante Versum Benedicat, nec quando post aliquam Horam immediate sequitur Officium parvum beatæ Mariæ, vel Officium Defunctorum, aut septem Psalmi Pœnitentiales, vel solæ Litanie.

4. Si Oratio dirigatur ad Patrem, concluditur Per Dominum; si ad Filium, Qui vivis et regnas. Si in principio Orationis fiat mentio Filii, dicatur, Per eumdem; si in fine Orationis, dicatur, Qui tecum vivit et regnat. Si fiat mentio Spiritus sancti, dicatur, In unitate ejusdem Spiritus sancti, etc.

5. Quando plures Orationes dicuntur, prima tantum dicitur sub sua conclusione Per Dominum, vel aliter, ut supra: alie non concluduntur, nisi in ultima Oratione; sed unicuique Orationi semper præponitur Oremus, præterquam in Officio Defunctorum, in quo, alio modo quam ut supra, Orationes dicuntur; item in Litanis Orationes omnes dicuntur conjunctim sub uno Oremus, ut suis locis habetur.

I. Ante et post orationem dicitur *Dominus vobiscum*, sicut Christus Dominus apostolis semel et iterum dixit *Pax vobis*: scilicet ante orationem, ad impetrandam gratiam et spiritum orationis; post eam, ad gratiam acceptam conser-

vandam. Qua ratione solus recitans officium, dicat *Dominus vobiscum* vide num. 330. Non dicitur *Dominus vobiscum* ab illo, qui non est in ordine diaconatus, neque ab excommunicato quia importat communicationem cum aliis, sed *Domine, exaudi*.

II. In orationibus tam officii, quam missæ, dum officium sive accidentaliter sive perpetuo transfertur, verba *hunc diem* vel *hodiernum diem*, aut *præsentem diem*, inconsulta Sacra Rituum Congregatione, neque immutanda neque omit-tenda sunt (1).

III. Prima oratio in vesperis et laudibus concluditur, quia est principalis, ad quam totum dirigitur officium; et ultima tantum, quia colligit intermedias, et sua conclusione confirmat.

IV. Si oratio commemorationis eadem sit cum oratione principali vel alia præcedente, illa quæ posterior dicitur, in aliam de communi mutatur. Vid. tom. I, n. 70.

V. Versus *Fidelium animæ*, licet supra in rubricis n. 3 præscribatur omittendus, quando immediate sequitur officium parvum B. M. V. etc., non est tamen omittendus in fine cujusque horæ, quando post eam missa immediate dicitur; sed servandus adamussim textus rubricæ 30 Breviarii Romani (2).

Titulus XXXI.

359.

DE HYMNO TE DEUM.

Rub. *Hymnus Te Deum dicitur in omnibus Festis per annum, tam trium quam novem Lectionum, et per eorum Octavas, excepto Festo sanctorum Innocentium, nisi*

(1) S. R. C. 7 Sept. 1816, n. 4376-4526, 21.

(2) S. R. C. 14 Ap. 1742, n. 3975-4124.

venerit in Dominica; dicitur tamen in ejus die Octava. Dicitur etiam in omnibus Dominicis, a Pascha Resurrectionis inclusive, usque ad Adventum exclusive; et a Nativitate Domini inclusive, usque ad septuagesimam exclusive: et in omnibus Feriis Temporis Paschalis, scilicet a Dominica in albis usque ad Ascensionem, excepta Feria secunda Rogationum, in qua non dicitur.

2. Non dicitur autem in Dominicis adventus, et a Septuagesima usque ad Dominicam Palmarum inclusive, neque in Feriis extra tempus Paschale.

3. Cum dicitur, omittitur semper novum vel tertium Responsorium: et statim dicitur post ultimam Lectionem.

4. Cum non dicitur, ejus loco ponitur novum vel tertium Responsorium: quo dicto statim inchoantur Laudes. Similiter quando dicitur Te Deum, eo Hymno dicto statim inchoantur Laudes, præterquam in nocte Nativitatis Domini; quia tunc dicitur Oratio, postea celebratur Missa, ut suo loco notatur.

Multum disputatur de auctore hymni *Te Deum*, qui communiter inscribitur ss. Ambrosii et Augustini (1): Certum autem est illum esse valde antiquum. Ut ex verbis patet, compositus esse debuit in gratiarum actionem, si non pro conversione s. Augustini, ut plures asserunt, saltem pro insigni aliquo beneficio: unde sicut olim, sic etiam nunc extra officium in gratiarum actionem publice decantari solet. Quomodo et in quo colore hic hymnus sit decantandus, vide tom. I, n. 153.

(1) Vid Merati sect. V, c. 19; Fornici part. 2, c. p. 27, alique

Titulus XXXII.

360. DE ORATIONE DOMINICA ET SALUTATIONE ANGELICA.

Rub. Oratio Dominica Pater noster, et Salutatio Angelica Ave Maria, semper dicuntur secreto ante omnes Horas, præterquam ad Completorium, in cujus principio post Lectionem brevem, Fratres sobrii, dicto Versu, Adjuvatorium nostrum, dicitur tantum Pater noster secreto; et in fine Completorii, statim post Orationem beatæ Mariæ dicitur, Pater noster, Ave Maria, et Credo, totum similiter secreto. Finitis Horis, et dicto Versu Fidelium animæ, dicitur similiter secreto Pater noster tantum, nisi sequatur Officium beatæ Mariæ, quia tunc post illud dicitur Pater noster, ut supra, et nisi alia Hora subsequatur: tunc enim dicitur semel tantum Pater noster cum Ave Maria pro principio sequentis Horæ; qua finita, dicitur Pater noster: ita ut semper dicatur in fine ultimæ Horæ. Si autem post Vesperas immediate sequatur Completorium, dicto Fidelium animæ, incipitur Versus Jube domne.

2. Quando in fine Orationis Dominicæ proferendum est clara voce Et ne nos inducas, semper in principio eadem voce proferuntur hæc duo verba Pater noster ut in Precibus, et similibus; alias numquam proferuntur, sed dicitur totum secreto. Ad Laudes vero et Vesperas, quando in feriali Officio dicuntur Preces, totum dicitur clara voce ab Hebdomadario.

3. Salutatio Angelica semper dicitur ante Officium beatæ Mariæ, quando non conjungitur cum Officio Domini; quia tunc sufficit dixisse eam in principio cum Oratione Dominica.

Si matutinum immediate post completorium sequatur, bis dicuntur *Pater, Ave et Credo*, ut in rubricis post completorium præscribitur.

361. *Pater noster* in fine horæ non dicitur, dum sequitur officium B. M. V. ut in rubricis n. 1 dicitur, neque etiam dum sequitur officium defunctorum, aut septem psalmi pœnitentiales, vel solæ litanie omnium sanctorum, quia tunc, juxta rubricas tit. XXX, n. 3, omittitur versus *Fidelium animæ*, et consequenter etiam oratio dominica, quæ alias post dictum versum dicitur. Dicendum autem est *Pater noster*, dum sequitur missa, quia tunc, ut dictum est in fine num. 357, versus *Fidelium animæ* etiam additur, et insuper rubricæ hunc casum non excipiunt.

Licet *Pater noster* in fine horæ omittatur, dum sequitur officium B. M. V., officium defunctorum, aut psalmi pœnitentiales vel litanie; dici tamen debet in fine officii B. M. V. ut alias post horam juxta rubricas n. 1; et idem dicendum existimat Guyetus (1) in fine officii defunctorum; idemque faciendum esse videtur, in fine septem psalmorum et litaniarum, quando cum officio diei conjunguntur.

362. *Pater, Ave et Credo* ante et post horas, item *Pater noster* in initio completorii, semper totaliter dicuntur secreto, et cum *Amen* in fine. Infra horam *Pater noster* semper dicitur sine *Amen*, et totaliter alta voce in precibus laudum et vesperarum, dum hæ dicuntur in feriis; alibi autem semper clara voce tantum *Pater noster* cum *Et ne nos inducas* etc., et voces intermediæ secreto leguntur. *Pater noster* in officio defunctorum ante lectiones, et similiter in triduo ante pascha, totum secreto dicitur.

(1) Lib. 4, c. 23, q. 21.

Titulus XXXIII.

363. DE SYMBOLO APOST. ET SYMBOLO S. ATHANASII.

Rub. *Symbolum Apostolorum semper dicitur ante Matutinum et Primam, et finito Completorio post Orationem Angelicam, totum secreto: etiam si ad Primam et Completorium iterum dicendum sit cum Precibus. Quando vero dicitur cum Precibus ad Primam et Completorium, clara voce profertur, Credo in Deum, et in fine, Carnis resurrectionem: reliquum dicitur secreto: alias totum secreto dicitur, ut supra.*

2. *Symbolum sancti Athanasii dicitur ad Primam post Psalmum Retribue, in omnibus Dominicis per annum, quando Officium fit de Dominica, exceptis Dominicis infra Octavas Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Ascensionis et Corporis Christi, ac Dominica resurrectionis et Pentecostes, in quibus dicuntur tantum tres Psalmi consueti, ut in Festis. In Dominicis infra alias Octavas, et in Dominica Trinitatis dicitur; alias numquam, neque si aliquod Festum duplex celebretur in Dominica. Et in fine illius dicitur Gloria Patri.*

De symbolo s. Athanasii, ejusque auctore vid. Merati (1).

Ubi ss. Trinitas est titularis, symbolum s. Athanasii tantum in festo ss. Trinitatis et in ejus die octava, non autem in diebus infra octavam recitatur (2).

(1) Sect. V, c. XX.

(2) S. R. C. 5 Maji 1736, n. 3894-4044, alia dubia ad 13.

Titulus XXXIV.

364.

DE PRECIBUS.

Rub. *Preces sunt aliquot Versus, qui aliquando dicuntur ante Orationem, incipientes a Kyrie eleison, vel a Pater noster.*

2. *Preces Dominicales ad Primam et Completorium, ut in Psalterio, non dicuntur in Duplicibus, nec infra Octavas, nec in Vigilia Epiphaniæ, et Feria sexta et Sabbato post Octavam Ascensionis, etiam si infra Octavam fiat Officium de Dominica, vel alio Festo Semiduplici, quia tunc ratione Octavæ non dicuntur: alias autem semper dicuntur.*

3. *Preces feriales ad Laudes et per Horas distinctæ, ut in Psalterio, dicuntur tantum in Feriis Adventus, Quadragesimæ, Quatuor Temporum et Vigiliarum quæ jejunantur (exceptis Vigilia Nativitatis Domini ac Vigilia et Quatuor Temporibus Pentecostes) et tunc dicuntur flexis genibus. In aliis Feriis per annum nunquam dicuntur nisi Dominicales, et in illis non flectuntur genua.*

4. *In feriis Adventus, Quadragesimæ, et Quatuor Temporum, dicuntur Preces feriales etiam ad Vesperas, si non sequatur Festum: ad Completorium dicuntur consuetæ de Dominica, sed flexis genibus. Dicuntur autem Preces flexis genibus, ab Hebdomadario usque ad Versum Dominus vobiscum ante primam Orationem: a circumstantibus autem, usque ad Versum Benedicamus Domino post ultimam Orationem.*

5. *In Vigiliis, Preces feriales dicuntur tantum ad Matutinum, et per Horas: ad Vesperas vero sequentes non dicuntur, quia inde fit de Festo. Quod si post Vigiliam*

sancti Mathiæ sequatur primus dies Quadragesimæ, in Vesperis dicuntur Preces feriales, quamvis dicenda sit Oratio Dominicæ præcedentis, et non Vigiliæ. Quod etiam servatur quando in Feria sexta et Sabbato Quatuor Temporum Septembris fit Officium de Feria, cum in eis non occurrat Festum novem Lectionum: tunc enim in Vesperis Feriæ sextæ dicuntur Preces, quamvis dicenda sit Oratio Dominicæ præcedentis, non autem Feriæ Quatuor Temporum.

6. *Psalmus Miserere dicitur cum Precibus ad Vesperas tantum, et Psalmus De Profundis ad Laudes. In Officio Defunctorum dicuntur Psalmi, qui in eo Officio designantur.*

Preces sunt duplicis generis, scilicet dominicales et feriales, quæ sic se habent ad invicem, ut dum dicuntur dominicales, non semper dicantur feriales; sed dum dicuntur feriales, semper etiam dicantur dominicales.

365. Preces dominicales, scilicet quæ ponuntur in prima dominicæ et in completorio, numquam dicuntur in duplicibus, sed in omnibus dominicis, in quibus fit de ea, festis semiduplicibus, simplicibus, et omnibus feriis et vigiliis, dum fit de eis etiam tempore paschali: exceptis dominicis, quæ ritu duplici coluntur; dominicis, etiam 1 et 2 cl., quæ infra octavam aut in die octava occurrunt; festis semiduplicibus et diebus infra octavam; vigiliis nativitatis Domini, epiphaniæ et pentecostes, ac feria sexta post octavam ascensionis. Dicuntur autem in vigilia ascensionis, ut etiam in præcedentibus feriis rogationum.

366. Preces feriales dicuntur, quando fit officium feriale, in omnibus feriis adventus, quadragesimæ (excepto triduo sacro), quatuor temporum, et in omnibus vigiliis, exceptis vigiliis nativitatis Domini, epiphaniæ, ascensionis et pentecostes, ac feriis quatuor temporum pentecostes. Neque etiam dicuntur feria secunda et tertia rogationum, nec in aliis feriis per annum.

Not. 1° dici in *omnibus vigiliis*, quia rubrica n. 3 intelligenda est de vigiliis, quæ jejunantur, vel de jure jejunari deberent (1). 2° Preces dominicales dici etiam in dominicis, et feriales in feriis, in quibus festum duplex simplificatur, ut notatum est n. 282.

367. Preces feriales ad omnes horas, etiam ad completorium, in choro flexis genibus juxta rubricas recitari debent, non autem in privata recitatione (2), licet tamen ad majorem humiliationem tunc etiam conveniat, ut flexis genibus recitentur, si commode fieri possit.

Infra preces feriales juxta rubricas n. 4 genuflectendum est usque ad *Benedicamus*, sed exclusive juxta Gavantum (3), nisi addenda sit antiphona finalis B. M. V. ne rursus statim sit genuflectendum.

Preces feriales, si cantentur, ad vespervas et laudes in diebus juniorum voce uniformi sunt cantandæ, non autem per depressionem vocis a *fa* ad *re* (4).

Titulus XXXV.

368. DE COMMEMORATIONIBUS COMMUNIBUS SEU SUFFRAGIIS SANCTORUM.

Rub. *Commemorationes communes, seu Suffragia de Sanctis, quæ habentur in Psalterio post Vesperas Sabbati, dicuntur in fine Vesperarum et Laudum ab Octava Epiphaniæ usque ad Dominicam Passionis exclusive, et ab Octava Pentecostes usque ad Adventum exclusive in*

(1) S. R. C. 11 Mart. 1820, n. 4416-4566, 4. Vid. num. 239.

(2) S. R. C. 12 Nov. 1831, n. 4520-4669, 44.

(3) Sect. 5, c. 17, n. 8.

(4) S. R. C. 9 Maji 1739, n. 3935-4084; 22 Mart. 1862, n. 5318, 8.

Dominicis, Feriis et Festis (nisi Officium sit duplex, vel infra Octavas, etiam si de Dominica, vel Semiduplici infra eas fiat) et illis adjungitur commemoratio de Patrono vel Titulo Ecclesiæ, ante vel post Commemorationem de sancta Maria, de sancto Joseph, et de Apostolis, pro dignitate illius; ita tamen, ut semper ultimo loco ponatur commemoratio de Pace. Et ante illas in feriali Officio fit commemoratio de Cruce, quæ habetur in Psalterio post Laudes Feriæ secundæ.

2. *Tempore Paschali fit alia commemoratio de Cruce, ut ibi ponitur in Laudibus Feriæ secundæ post Dominicam in Albis, et ea solum tunc dicitur; non tamen in Duplicibus, neque infra Octavas.*

3. *Si facienda sit commemoratio alicujus Festi occurrentis, semper fit ante ipsa Suffragia consueta, etiam ante commemorationem de Cruce.*

4. *Commemoratio de sancta Maria non fit cum aliis, quando dicitur ejus Officium parvum, nec quodcumque fit Officium de ea.*

1° Commemoratio s. Mariæ non fit inter suffragia, quando dicitur ejus officium parvum juxta rubricas n. 4, sive jungatur officio diei, sive separatim recitetur; sive ex devotione tantum, sive ex obligatione dicatur (1); nisi s. Maria sit titularis seu patrona, in quo casu consuetua ejus commemoratio fit inter suffragia, licet ejus officium parvum dicatur (2). 2° Neque ejus commemoratio fit, quodcumque ejus fit officium aut commemoratio specialis, ne bis fiat de eadem. Notandum, ubi s. Maria est titularis sub quocumque mysterio aut titulo, ut assumptionis, nativitatis etc., ejus commemorationem in suffragiis non faciendam esse cum antiphona,

(1) Guyetus lib. 3, c. 17, q. 13, et Cavalieri tom. 2, dec. 291.

(2) S. R. C. 10 Jan. 1604, n. 85-231; 2 Oct. 1683, n. 2889-3038, 7; 16 Feb. 1781, n. 4252-4401, 21.